

Najważniejszą służbą specjalną Republiki Białorusi jest Komitet Bezpieczeństwa Państwowego¹. Oprócz KGB na Białorusi działają m.in. Państwowy Komitet ds. Śledztw Finansowych, Operacyjno-Analityczne Centrum przy Prezydencie, Państwowy Komitet Wojsk Ochrony Pogranicza Białorusi. Celem Komitetu jest zapewnienie zgodnie z uregulowaniami ustawowymi i kompetencjami: bezpieczeństwa ludzi, społeczeństwa i państwa. Obowiązkiem KGB jest również koordynacja działania w tej sferze innych instytucji państwowych oraz bezpośrednia realizacja podstawowych kierunków działalności i zadań organów bezpieczeństwa państwowego.

KGB

Republiki Białorusi

Kazimierz Kraj

Podstawowymi zadaniami KGB Republiki Białorusi są: obrona niezależności i integralności terytorialnej Białorusi, zabezpieczenie bezpieczeństwa narodowego w sferach: politycznej, ekonomicznej, wojskowo-strategicznej, naukowo-technicznej, informacyjnej, humanitarnej i ekologicznej. Ponadto do zadań KGB należy informowanie prezydenta Białorusi oraz zgodnie z jego poleceniem organów państwa oraz innych organizacji o problemach bezpieczeństwa narodowego RB.

Innymi pracami wykonywanymi przez Komitet są: realizacja zadań wywiadowczych, uprzedze-

nie, ujawnienie i przecięcie działalności wywiadowczej obcych państw oraz aktywności zagranicznych służb specjalnych i innych organizacji, osób mogących przynieść uszczerbek bezpieczeństwu narodowemu Republiki Białorusi. Kolejnym zadaniem Komitetu jest walka z terroryzmem oraz przejawami działalności ekstremistycznej, przestępczością zorganizowaną, korupcją, przemytem, nielegalną imigracją, handlem narkotykami, środkami psychotropowymi i ich chemicznymi prekursorami, bronią, materiałami radioaktywnymi oraz ich komponentami.

Do kompetencji białoruskiego KGB należy także ochrona tajemnicy państwowej, prowadzenie śledztw w sprawach działalności przestępczej. Komitet organizuje i zabezpiecza łączność rządową, działalność kryptograficzną oraz zapewnia bezpieczeństwo techniczne dla szyfrowanej, utajnionej i kodowanej łączności na terytorium republiki oraz poza jej granicami. Wykonuje zadania kontroli państwowej w tym obszarze działalności².

Kontrolę nad działalnością KGB sprawuje prezydent oraz rząd Białorusi, z tym, że ten ostatni w zakresie kompetencyjnym przekazany przez głowę państwa. Nadzór nad przestrzeganiem prawa przez KGB sprawuje generalny prokurator oraz podlegli mu prokuratorzy w ramach ich kompetencji.

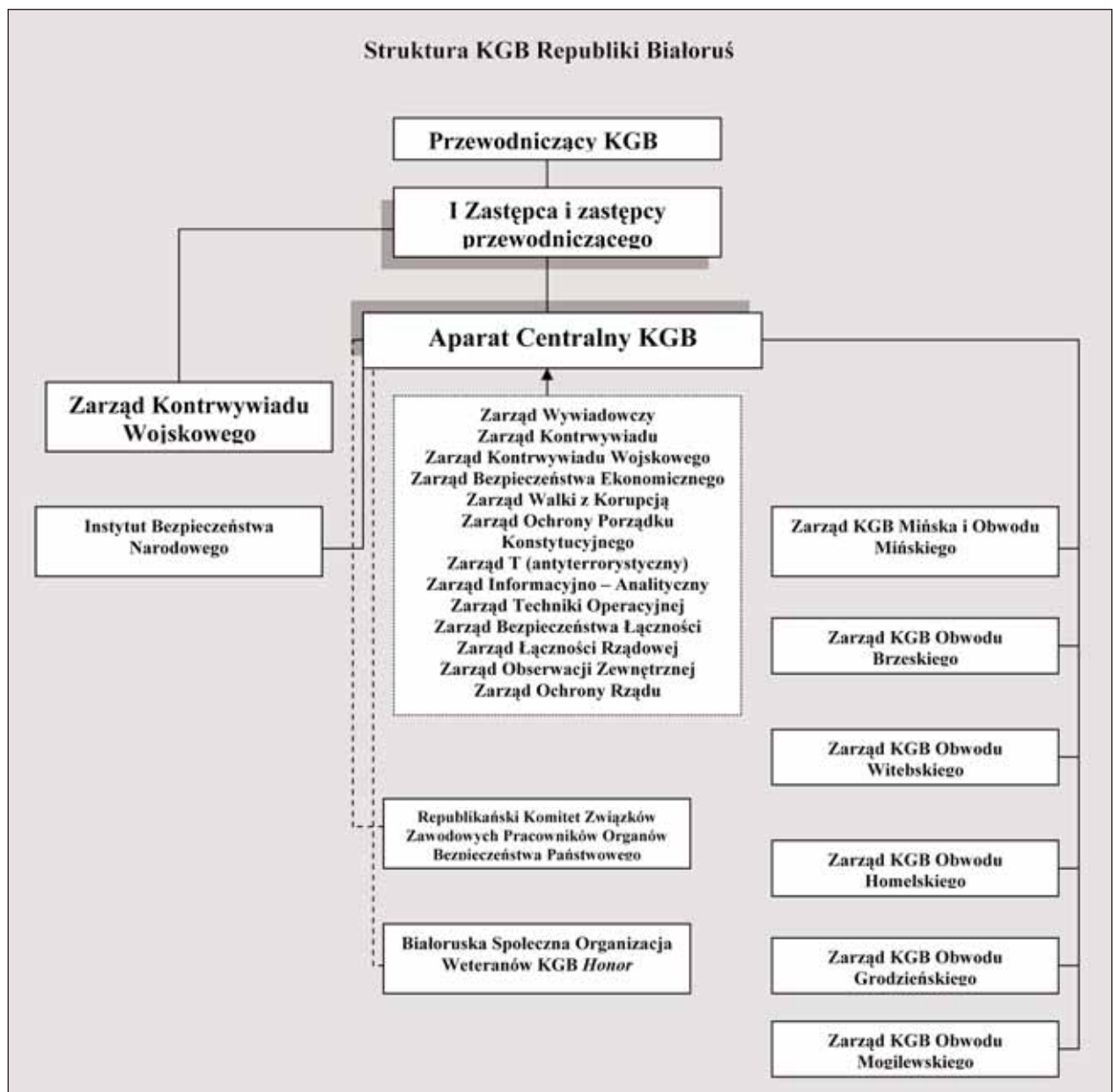
Wcześniej, do 1994 roku Komitet działał pod nazwą Ministerstwa Bezpieczeństwa Państwowego.

Uczelnią szkolącą kadry dla organów bezpieczeństwa Białorusi jest Instytut Bezpieczeństwa Narodowego, którego początki sięgają roku 1946. Minister bezpieczeństwa ZSRR rozkazem nr 00563 z 27 grudnia 1946 r. powołał we Lwowie specjalną szkołę dla przygotowywania kadr organów bezpieczeństwa. W programie szkoły był uwzględniony ówczesny poziom wiedzy ogólnej kursantów i oprócz dyscyplin zawodowych (specjalnych) były wykładane przedmioty o charakterze ogólnokształcącym. W kwietniu 1952 r. szkoła zmieniła profil i rozpoczęła kształcenie kadr operacyjnych. Absolwenci otrzymywali dyplom świadczący o posiadaniu średniego wykształcenia prawniczego.

W 1954 roku placówka została przebazowana do Mogilewa, a dwa lata później rozpoczęła przygotowywanie absolwentów posiadających wyższe wykształcenie. W latach 1957 - 1960 szkoła przygotowywała kadry ze znajomością jednego języka obcego. Prowadziła także kursy podwyższające kwalifikacje pracowników KGB. Przez długie lata była obok Wyższej Szkoły KGB im. F.E. Dzierżyńskiego drugą uczelnią przygotowującą kadry dla terytorialnych organów bezpieczeństwa państwowego. W 1961 r. została przeniesiona do Mińska. Trzy lata później, 18.09.1964 r., Mińska Szkoła Specjalna decyzją Rady Ministrów ZSRR została przekształcona w Wyższe Kursy KGB przy RM ZSRR. Nauka

trwała rok, a zadaniem szkoły było nadal przygotowywanie kadr dla terytorialnych organów KGB. W 1988 kursy rozpoczęły pracę według nowego programu i otrzymały uprawnienie wydawania dy-

Aleksandr Iwanowicz Pieriepielicyn (1913 – 1967), Rosjanin, generał lejtnant, wcześniej pracował jako ślusarz oraz piastował wiele funkcji partyjnych m.in. instruktor Wydziału Kadr KC KPb. W 1952 roku skierowany do pracy w organach bezpieczeństwa, zastępca ministra bezpieczeństwa państwowego BSRR. Absolwent Wyższej Szkoły Partyjnej. W latach 1959-1967 zastępca przewodniczącego KGB ZSRR ds. kadr.

Roman Aleksandrowicz Pilar von Pilchau (1894 – 1937), komisarz bezpieczeństwa państwowego 2 rangi, uczył się m.in. w gimnazjum w Wilnie, Zurychu, Arensburgu, Daniłowic. Studiował dwa lata prawo na Uniwersytecie Petersburgskim. Od 1914 uczestnik ruchu rewolucyjnego. Działal w podziemiu na Litwie, po upadku władzy radzieckiej aresztowany podczas rozstrzelania cudem przeżył, wymieniony na polskich jeńców. Pracował nielegalnie na Górnym Śląsku (1920 – 1921). Następnie pełnił wiele odpowiedzialnych funkcji m.in. zastępcy szefa Wydziału Kontrwywiadowczego GPU (OGPU). W latach 1925 – 1929 był przewodniczącym GPU BSRR. Uczestniczył w operacji „Trust” i „Syndykat – 2”. W 1937 został aresztowany jako rzekomy członek Polskiej Organizacji Wojskowej i agent polskiego wywiadu, szkodnik w organach NKWD. Został rozstrzelany w sierpniu 1937 r. Zrehabilitowany w 1957 r.

Jan Kalikstowicz Olski (Jan Kulikowski), (1898 – 1938), członek od 1914 r. SDKPiL, wstąpił do RKKa. Od 1919 r. służba w kontrwywiadzie wojskowym, naczelnika Wydziału Specjalnego Polskiej Armii Czerwonej, uczestnik likwidacji rezydentur wywiadu polskiego w Mogilewie i Witebsku. W latach 1921 – 1923 przewodniczący CzK/GPU Białorusi. Później m.in. naczelnik Wojsk Ochrony Pogranicza OGPU i jednocześnie komendant Wyższej Szkoły Wojsk Ochrony Pogranicza, zastępca naczelnika Wydziału Specjalnego OGPU, naczelnik Wydziału Kontrwywiadowczego OGPU (1927 – 1930). Zdjęty ze stanowiska decyzją Biura Politycznego KC WKP (b) za wystąpienie przeciwko G. Jagodzie. Pracował potem w administracji państwowej – m.in. jako członek kolegium Komisariatu Handlu Wewnętrznego. Aresztowany, rozstrzelany i zrehabilitowany w 1955 r.

Stanisław Franciewicz Pintał (1894 – 1937), ur. w Biełgorodzie, kapitan organów bezpieczeństwa, absolwent Wojskowo-Chemicznej Akademii RKKa oraz Akademii Sił Powietrznych RKKa. Wcześniej szeregowiec w Izmańskim Pułku Lejb Gwardii. W latach 1923 – 1924 przewodniczący GPU Białorusi, wcześniej zastępca przewodniczącego. Następnie służył w Wydziale Specjalnym OGPU, od 1932 r. w organach GPU NKWD Kazachstanu. Aresztowany, rozstrzelany, pośmiertnie zrehabilitowany w 1956 r.

Stanisław Franciewicz Redens (1892 – 1940), ur. w Mińsku Mazowieckim, komisarz bezpieczeństwa państwowego 1 rangi. Członek SDKPiL. Od 1918 r. służył w Czeka jako śledczy, sekretarz prezydium WCzK, sekretarz przewodniczącego WCzK i MCzK. Następnie pełnił wiele odpowiedzialnych funkcji w organach bezpieczeństwa. W latach 1924 – 1926 ponownie sekretarz F.E. Dzierżyńskiego. Od 1928 r. ponownie w OGPU, przewodniczący OGPU BSRR (1931), następnie do 1933 r. przewodniczący GPU Ukrainy. Ostatnie jego stanowisko to komisarz NKWD Kazachstanu. Aresztowany, rozstrzelany, pośmiertnie zrehabilitowany w 1961 r. Był szwagrem Józefa Stalina – mężem siostry Nadziejdy Allilujewej.

plomu poświadczającego posiadanie wyższego wykształcenia specjalnego.

Po uzyskaniu suwerenności przez Republikę Białorusi, wyższe kursy stały się od 1992 r. Wyższymi Kursami przy KGB Białorusi. Decyzją rządu w 1994 r. Wyższe Kursy zostały przekształcone w Instytut Bezpieczeństwa Narodowego kierowany przez republikańskie KGB. Wśród pracowników instytutu jest jeden akademik, sześciu doktorów habilitowanych i profesorów oraz 28 doktorów i docentów, w tym historycy, socjologowie, psychologowie, prawnicy i ekonomiści. Komendantem instytutu jest generał major Igor Nikonowicz Kuzniecowa. Wśród jej absolwentów są m.in. generał major Walerij Nikołajewicz Wieliczko, były szef sztabu 9. Zarządu Głównego KGB, obecnie prezydent Klubu Weteranów Organów Bezpieczeństwa (Rosja) i członek prezydium Stowarzyszenia Studiowania Historii Ojczyźnianych Służb Specjalnych im. A.Ch. Artuzowa i generał lejtnant Nartaj Dutałow, były przewodniczący Komitetu Bezpieczeństwa Narodowego Kazachstanu oraz służby wywiadu Barłaj.

Historia białoruskiego KGB jest bezpośrednio związana z genezą i ewolucją służb specjalnych Związku Radzieckiego. Począwszy od Nadzwyczajnej Komisji do Walki z Kontrrewolucją, Sabotażem i Korupcją, poprzez Główny Zarząd Polityczny (GPU), NKWD i NKGB, Ministerstwo Bezpieczeństwa Państwowego do Komitetu Bezpieczeństwa Państwowego³ powołanego 31 marca 1954 r. Niecałe dwa miesiące później powstała KGB przy Radzie Ministrów Białoruskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej. Pierwszym przewodniczącym KGB BSRR w latach 1954 – 1959 był generał major Aleksandr Iwanowicz Pieriepielicyn. Warto wspomnieć, że na czele białoruskich organów bezpieczeństwa w ich początkowym okresie stali Polacy oraz kuzyn twórcy radzieckich organów bezpieczeństwa – kurlandzki baron Roman Pilar von Pilchau. Wcześniej szefem białoruskiej CzK był Jan Kalikstowicz Olski (Jan Kulikowski). Jego następcą był Stanisław Franciewicz Pintał. Ostatnim Polakiem, przewodniczącym GPU Białorusi, był Stanisław Franciewicz Redens.

W suwerennej Białorusi szefami KGB byli kolejno: Eduard Iwanowicz Szirkowski, Giennadij Iwanowicz Ławicki, Władimir Demianowicz Jegorow, Władimir Aleksandrowicz Mackiewicz, Leonid Tichonowicz Jerin, Stepan Nikołajewicz Suchorenko, Jurij Wiktorowicz Żadobin. Obecnie przewodniczącym KGB jest generał lejtnant Wadim Juriewicz Zajcew, wywodzący się z wojsk ochrony pogranicza. Generał Zajcew urodził się w 1964 r. na Ukrainie. Ukończył w 1986 r. Moskiewską Wyższą Szkołę Dowódczą Wojsk

Ochrony Pogranicza. Jedenaście lat później Akademię Federalnej Służby Wojsk Ochrony Pogranicza Federacji Rosyjskiej. Sześć lat temu został absolwentem Akademii Sztabu Generalnego Sił Zbrojnych FR. Całą służbę odbywał w wojskach ochrony pogranicza. Ostatnie zajmowane stanowisko to zastępca przewodniczącego Państwowego Komitetu Ochrony Granic. Od 15 lipca 2008 r. przewodniczący KGB Białorusi.

Pewną ironią losu jest fakt, że skróć KGB, dla służb niepodległej Białorusi wymyślił obecny przeciwnik polityczny prezydenta Aleksandra Łukaszenki Zenon Poźniak, w 1991 r. przywódca Białoruskiego Frontu Narodowego. Początkowo braki kadrowe sięgały 34 proc. stanu. Największe występowały na średnich szczeblach struktury. W 2000 r. liczba studiujących w szkołach organów bezpieczeństwa przewyższała liczbę wolnych stanowisk⁴. W zarządzie witebskim KGB podobno rozpatrywano do dziesięciu kandydatów na jedno miejsce.

Z białoruskim KGB wiąże się w ostatnich latach wiele skandali i zmian kadrowych przeprowadzanych przez impulsywnego prezydenta Białorusi. W 2000 roku swoje stanowiska stracili: sekretarz Rady Bezpieczeństwa generał major Wiktor Szejman, przewodniczący KGB Władimir Mackiewicz i generalny prokurator Oleg Bożenko. Kolejne głośne dymisje związane były ze zwolnieniem ze stanowiska przewodniczącego KGB Stiepana Suchorenko, na którego miejsce przyszedł Jurij Żadobin z zadaniem wzmocnienia kadrowego Komitetu. On również nie zagrażał długo miejsca, ustępując przedstawicielowi wojsk ochrony pogranicza Wadimowi Zajcewowi.

Mimo wielu nieoczekiwanych zmian o sile KGB Białorusi chodzą legendy. Podobno pracownicy amerykańskiego wywiadu otrzymują dodatki za trudne, szkodliwe warunki pracy. Nazywają ją też najsukuczniejszą służbą spośród służb państw WNP. Styl działania i technologie stosowane przez Białorusinów niewiele się różnią od pracy w czasach WCzK – NKWD. Podobno cała republika znajduje się pod czekistowskim kloszem. Niewiele wiadomo na temat, czym zajmuje się KGB. W lipcu 2003 roku Aleksander Łukaszenko wydał dekret obejmujący tajemnicą wszelkie dotyczące KGB informacje tajemnicą. Z taką oceną pracy KGB nie zgadza się były przewodniczący Władimir Mackiewicz, który twierdzi, że wszystko to są bepodstawne informacje i ataki trwające od czasów Zenona Poźniaka, niemające nic wspólnego z prawdą.

Komitet Bezpieczeństwa Państwowego oprócz informowania władz państwowych o aktualnej sytuacji w kraju aktywnie działa na polu poszukiwania szpiegów. W 1999 r. Łukaszenko poinformował, że służby specjalne Polski i Litwy

Eduard Iwanowicz Szirkowski (1932 – ?), absolwent Mińskiego Instytutu Prawa oraz szkoły KGB nr 304, w organach bezpieczeństwa od 1957 r. Odbywał służbę na wielu stanowiskach w KGB m.in. w 2. Głównym Zarządzie KGB ZSRR, był naczelnikiem Witebskiego Zarządu KGB. Od 1988 r. pierwszy zastępca przewodniczącego KGB BSRR, następnie przewodniczący, generał pułkownik. Od 1994 r. na emeryturze.

Giennadij Iwanowicz Ławicki (1942 – ?), absolwent Witebskiego Instytutu Pedagogicznego im. S.M. Kirowa (biologia i chemia). Ukończył Wyższe Kursy KGB. Podczas służby w KGB był m.in. zastępcą szefa 3. Zarządu KGB BSRR, następnie służył w centralnym aparacie KGB ZSRR. W latach 1988 – 1994 pierwszy zastępca przewodniczącego KGB Białorusi. Od lutego do lipca 1994 r. przewodniczący. W 1995 r. został ambasadorem w Izraelu. Generał lejtnant.

Władimir Demianowicz Jegorow (1939 – ?), ukończył Mogilewski Instytut Pedagogiczny (historia) i Wyższą Szkołę KGB im. F.E. Dzierżyńskiego, zastępca naczelnika wydziału w KGB BSRR, następnie skierowany do organów spraw wewnętrznych, gdzie pełnił m.in. takie funkcje, jak: zastępca szefa MSW BSRR, minister spraw wewnętrznych Łotewskiej SRR, przedstawiciel MSW ZSRR przy MSW Demokratycznej Republiki Afganistanu, minister spraw wewnętrznych Republiki Białorusi, a w latach 1994 – 1995 przewodniczący KGB. Następnie deputowany do Rady Najwyższej Republiki Białorusi. Generał pułkownik.

rozwijają na granicy urzędzenia wywiadu elektronicznego. W telewizji często są pokazywane zdjęcia operacyjne amerykańskich dyplomatów uważanych za kadrowych pracowników CIA.

Potwierdzeniem wzmoczonego zainteresowania służb specjalnych innych państw Białorusią jest wywiad z generałem Mackiewiczem. Według niego zainteresowanie Białorusią jest związane

Autor (z prawej) i gen. major Walerij N. Wieliczko

Władimir Aleksandrowicz Mackiewicz (1947 - ?) absolwent Białoruskiego Instytutu Chemicznego im. S.M. Kirowa oraz Instytutu nr 101 - szkoły wywiadu KGB ZSRR. Następnie służył na rozmaitych stanowiskach w KGB ZSRR i BSRR, m.in. jako zastępca naczelnika wydziału 4. Zarządu KGB BSRR, naczelnik Zarządu KGB Obwodu Mińskiego, następnie Obwodu Brzeskiego. W latach 1995 - 2000 przewodniczący KGB Republiki Białorusi. Wyznaczony ambasadorem w Izraelu. Obecnie mieszka w Moskwie. Generał lejtnant.

Leonid Tichonowicz Jerin (1951 - ?) absolwent Białoruskiego Instytutu Transportu Kolejowego oraz Krasnoznamienno Instytutu KGB ZSRR, doktor habilitowany w zakresie nauk o technologiach informacyjnych, po odbyciu służby wojskowej został funkcjonariuszem organów bezpieczeństwa. Służbę w KGB rozpoczął od stanowiska pracownika operacyjnego, następnie kierował m.in. grupą 4. Zarządu KGB BSRR, następnie został starszym pracownikiem operacyjnym 4. Zarządu KGB ZSRR (Ministerstwa Bezpieczeństwa, FSK i FSB Federacji Rosyjskiej). Od 1995 r. zastępca (pierwszy zastępca) przewodniczącego KGB Białorusi. W 2000 r. kolejno szef Służby Bezpieczeństwa Prezydenta Republiki Białorusi, następnie przewodniczący KGB. W 2005 r. zwolniony do rezerwy, generał lejtnant. Mieszka w Moskwie.

z faktem, że leży ona praktycznie w centrum Europy oraz że przebiegają przez nią ważne magistrale transportowe, nie tylko gazociągi i ropociągi. Według niego tylko w ciągu półtora roku (1999 - VI 2000) białoruski kontrwywiad zidentyfikował 118 kadrowych funkcjonariuszy wywiadu obcych państw i zdemaskował 15 szpiegów. Za-

Władimir Russkij

sadą białoruskiego KGB jest również nie podawanie informacji, na rzecz jakiego państwa pracował schwytany szpieg. Pozwala to na ich wymianę, nie tylko na własnych agentów, ale na kredyty i niepodnoszenie przez Zachód kwestii przestrzegania na Białorusi praw człowieka. Jeżeli to nie pomaga, to stosuje się szantaż. Takim przykładem jest ułaskawienie w 2002 r. przez prezydenta Iriny Uszak, która została osądzona za szpiegostwo razem z Włodchem Angelo Piu⁵. Został on skazany na 4,5 roku więzienia i jako jedyny cudzoziemiec odbywał karę więzienia za szpiegostwo na Białorusi. Jednocześnie z Włodchem był osądzony za szpiegostwo obywatel Niemiec Christofer Letz. Miało to miejsce w 2001 r. Niemiec został ułaskawiony i odesłany do domu na początku 2002 r.

Innym szpiegowskim skandalem było zatrzymanie w 2004 r. polskiego attaché wojskowego pułkownika Kazimierza Witaszczyka w momencie otrzymywania przez niego tajnych dokumentów od oficera białoruskiego ministerstwa obrony. Witaszczyk nie został uznany za persona non grata, lecz w trybie zwykłym opuścił Białoruś po dwunastu godzinach przebywania w areszcie. Incydent ten szybko poszedł w zapomnienie, chociaż nasz ówczesny minister spraw zagranicznych Włodzimierz Cimoszewicz wyraził oburzenie z powodu zatrzymania i sposobu potraktowania polskiego dyplomaty.

Działalność wywiadowcza państw NATO nasiliła się po wstąpieniu Polski⁶ do Paktu Północnoatlantyckiego. Jest ona prowadzona nie tylko przeciwko samej Białorusi, ale i Rosji. Szczególnym zainteresowaniem cieszą się strefy działania wojsk obrony powietrznej i lotnictwo. Aktywność swą zwiększył także wywiad chiński poszukujący nowoczesnych i przydatnych technologii.

Kolejny skandal szpiegowski został ujawniony w lipcu 2007 r. Czekiści zatrzymali siedmiu agentów polskiego wywiadu. Sprawa była prowadzona na podstawie 356 artykułu Kodeksu Karnego Białorusi - zdrada państwa. Wśród aresztowanych znajdowało od czterech do pięciu byłych białoruskich wojskowych oraz jeden Rosjanin. Według słów aresztowanego Władimira Russkina, został on zatrzymany podczas próby przemytu z Polski napojów spirytusowych i wtedy zwerbowany. Otrzymał propozycję; deportacja (zakaz wjazdu do Polski na 5 lat), konfiskata samochodu i kara, albo współpraca z polskim wywiadem. Russkin wybrał to drugie. Zorganizował siałkę wywiadowczą, w której uczestniczyli m.in. major Wiktor Bogdan, oficer armii rosyjskiej o nazwisku Jurienia oraz żołnierze brygady radiotechnicznej Korneliuk i Pietkiewicz. Dokumenty były fotografowane na taśmie filmowej, następnie zapisywa-

ne w cyfrowym formacie na kartę pamięci i składane w skrytkach lub przewożone w kontenerze wewnątrz gaśnicy samochodowej.

W tych i innych sprawach białoruskie służby specjalne ściśle współpracują ze służbami Federacji Rosyjskiej. W latach 1997 – 2003 funkcjonował Komitet ds. Bezpieczeństwa Związku Białorusi i Rosji.

W pewnym sensie KGB Białorusi powtarza drogę radzieckiego KGB, stając się z każdym rokiem coraz silniejsze. Obecnie praktycznie nic nie wiemy o poziomie i rozmiarach operacji prowadzonych przez służby białoruskie za granicą. Możemy jedynie sądzić, że pracują one aktywnie, skoro część zneutralizowanych na Białorusi agentów obcych wywiadów jest wymieniana na spalonych oficerów białoruskich specsłużb. Białorusini mają więc szansę stać się wiodącą służbą specjalną wśród organów pozostałych państw WNP.

Fot. archiwum autora

Książka ta opowiada o dramatycznych losach Olega Zakirova, oficera KGB, który poświęcił swoją karierę w „organach” oraz naraził bezpieczeństwo własne i swojej rodziny, uparcie zbierając materiał dowodowy w sprawie zbrodni katyńskiej. To właśnie Zakirov w latach 90. ubiegłego stulecia dotarł do najstarszych, żyjących wówczas jeszcze bezpośrednich świadków i uczestników tej zbrodni i przesłuchiwał ich – zgodnie z wymogami procedury procesowej. Ich wszechstronnie udokumentowane i podpisane własnoręcznie zeznania ujawniające przebieg i okoliczności zamordowania polskich oficerów w Katyniu są – dzięki spokojnemu uporowi Fakirowa – na drodze procesowej nie do podważenia.

Sama narracja rozpoczyna się niespiesznie i w zasadzie jest biograficznym zapisem losów autora, typowego „człowieka radzieckiego”, urodzonego z matki Rosjanki i ojca-Tadżyka, zamieszkującego jedno z prowincjonalnych miast sowieckiego imperium. Ani rodzina autora, ani on sam, ani też środowisko z którego się wywodził i w którym mieszkał, nie wyróżniają się niczym szczególnym na tle ogólnosowieckiej przeciętności. No może z wyjątkiem pewnej wewnętrznej dumy, cichego poczucia godności własnej i ambicji, by wyrwać się poza rodzinne opłotki – ale nie za każdą cenę.

Kariera Zakirova w strukturach KGB przebiega mozolnie i obfituje w liczne meandry, konflikty i załamania. Nasz bohater w zasadzie nigdzie nie może znaleźć sobie miejsca i wygodnie się „ustawić”. Dzięki temu poznajemy mentalność, obyczaje i mechanizmy wewnętrzne funkcjonujące w tej niezwykle rozdeptanej strukturze bezpieczeństwa. Na uwagę zasługują również rozdziały opowiadające o służbie Zakirova w Afganistanie – to jedno z lepszych fragmentów książki.

Ale prawdziwa „jazda” rozpoczyna się w czasie jego służby w smoleńskim KGB, zwłaszcza od chwili, gdy tego trochę ofermowatego i „nie rokującego” – zdaniem przełożonych – oficera skierowano na boczny tor, do wyjaśnienia sprawy katyńskiej. I nagle stało się coś, czego nie spodziewał się nikt. Zakirov błysnął śledczym pazurem, ustalił, skłonił do mówienia i formalnie przesłuchiwał bezcennych dla sprawy świadków... Skromny major odstąpił „kremlewską tajemnicę nr 1” i tak jak to sobie wymarzył, przebił w realu filmowego Stirlitza.

Najistotniejsze jest to, że w opowieści Zakirova nadal tkwi dramatyczny potencjał, jak np. jego świadectwo o bohaterskiej trzydniowej walce z bronią w rękę jednego z polskich oficerów w podziemiach smoleńskiego KGB; i w tym przekonaniu warto z tego potencjału skorzystać. **XXL**

Oleg Zakirov „Obcy element”, wyd. Dom Wydawniczy Rebis, Poznań 2010

1 Kamitet Dziazaunoj Błaspieki

2 Ustawa Republiki Białorusi „O organach bezpieczeństwa państwowego Republiki Białorusi” z 3.12.1997 r. z późn. zmianami.

3 KGB przy Radzie Ministrów ZSRR. W grudniu 1978 r. dokonana została zmiana i Komitet stał się samodzielną instytucją państwową – KGB ZSRR

4 Informacja szefa kadr KGB Aleksandra Wierasa.

5 On i Irina Uszak zostali schwytni z dowodami. Podczas przewodu sądowego Piu przedstawił swoją karierę w Korpusie Karabinierów, a następnie w SISMI (Servizio per le Informazioni e la Sicurezza Militare – Służba Informacyjna i Bezpieczeństwa Wojskowego). Włoch odbywał karę w Kolonii Kamej nr 14 w wiosce Nowosady pod Borysowem, gdzie w jednym pomieszczeniu przebywało do 90 więźniów.

6 Ocena szefa Zarządu KGB Obwodu Brzeskiego pułkownika Piotra Aksjuczica.

Stepan Nikołajewicz Suchorenko (1957 – ?) absolwent Białoruskiego Instytutu Technologicznego im. S.M. Kirowa, Wyższych Kursów KGB ZSRR oraz zaocznie Akademii Zarządzania przy prezydencie Republiki Białoruś. Od 1984 r. pracownik organów bezpieczeństwa, najpierw w zarządzie KGB Obwodu Mińskiego, następnie naczelnik oddziału KGB w Borysowie, główny specjalista w Inspekcji KGB Republiki Białorusi, odkomenderowany do pracy w aparacie Rady Bezpieczeństwa Białorusi, zastępca przewodniczącego KGB (1997 – 1998), szef Zarządu KGB Mińska i Obwodu Mińskiego, od 2000 r. pierwszy zastępca przewodniczącego KGB, w latach 2005 – 2007 przewodniczący. Generał lejtnant.

Jurij Wiktorowicz Żadobin (1954 – ?) absolwent Kazńskiej Wyższej Szkoły Dowódczej Wojsk Pancernych oraz Akademii Wojsk Pancernych w Moskwie. Przeszedł w wojsku szczeble od dowódcy plutonu do dowódcy pułku. Następnie odbywał służbę w Obronie Cywilnej i wojskach wewnętrznych Białorusi (1990 – 1999). Zastępca ministra spraw wewnętrznych – dowódca wojsk wewnętrznych, od 2003 r. szef Służby Bezpieczeństwa Prezydenta Republiki Białorusi. W 2007 r. wyznaczony na stanowisko przewodniczącego KGB.